

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Buitenbedrijfstelling Kernenergiecentrale
Dodewaard

13 mei 1998

ISBN 90-421-0356-6
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

commissie voor de milieueffectrapportage

Aan de Minister van Economische Zaken
door tussenkomst van
Directoraat-generaal voor Energie
Directie Elektriciteit
Postbus 20101
2500 EC Den Haag

uw kenmerk
E/EE/KK/98016590

uw brief
10 maart 1998

ons kenmerk
U258-98/Pi/g/937-49

onderwerp
Advies voor richtlijnen Buitenbedrijfstel-
ling Kernenergiecentrale Dodewaard

doorkiesnummer
(030) 234 76 34

Utrecht,
13 mei 1998

Met bovengenoemde brief stelde u, als coördinerend gezag, de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Buitenbedrijfstelling Kernenergiecentrale Dodewaard.

Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag te zijner tijd de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

dr. Ir. J.J.T.M. Geerards
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Buitenbedrijfstelling Kernenergiecentrale
Dodewaard

Levens ten behoeve van: - de Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
- de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelsraat 800

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Buitenbedrijfstelling Kernenergiecentrale Dodewaard

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over
Buitenbedrijfstelling Kernenergiecentrale Dodewaard,

uitgebracht aan het Ministerie van Economische Zaken (als coördinerend bevoegd gezag)
door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Buitenbedrijfstelling Kernenergiecentrale Dodewaard,

de secretaris

mr. S. Pieters

de voorzitter

dr.ir. J.J.T.M. Geerards

Utrecht, 13 mei 1998

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling, doel en besluitvorming	4
2.1 Probleemstelling en algemeen doel	4
2.2 Specifieke doelstellingen	4
2.3 Besluitvorming	5
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
3.1 Algemeen	6
3.2 Alternatieven	6
3.2.1 Nulalternatief	7
3.2.2 Meest milieuvriendelijk alternatief	7
4. Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling	8
5. Gevolgen voor het milieu	9
6. Vergelijking van alternatieven	10
7. Leemten in informatie	11
8. Evaluatie- en Monitoringprogramma	12
9. Vorm en presentatie	12
10. Samenvatting van het MER	13

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 10 maart 1998, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in de Staatscourant nr. 48 d.d. 11 maart 1998
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

In de Startnotitie over de "Buitenbedrijfstelling en Wachttijd voor de Kernenergiecentrale Dodewaard" is als voorkeursalternatief gekozen voor de decommissioning van de Kernenergiecentrale Dodewaard (KCD) voor een wachttijd van ongeveer 40 jaren, gevolgd door volledige ontmanteling. De Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) is van mening dat in het Milieueffectrapport (MER) tenminste twee alternatieven naast dit voorkeursalternatief moeten worden beschreven, te weten:

- 1) Buitenbedrijfstelling en volledige ontmanteling op de kortst mogelijke termijn;
- 2) Buitenbedrijfstelling en "in situ" insluiting voor onbepaald lange termijn.

Deze beschrijving dient met name gericht te zijn op de denkbare gevolgen van de verschillende alternatieven, voor de mensen die bij de decommissioning zijn betrokken enerzijds en voor de bevolking in de directe omgeving van de KCD anderzijds. In het MER zal voorts aandacht moeten worden besteed aan de veiligheidsrisico's die zijn verbonden aan het transport en de opslag van het radioactief afval.

Voor de alternatieven, die inhouden dat de centrale gedurende lange tijd op locatie zal worden ingesloten, zal aandacht moeten worden besteed aan de externe veiligheidsrisico's en de technologische, openbaar bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen die bij de beoordeling van deze lange-termijn scenario's van belang kunnen zijn.

In het MER moet een duidelijk overzicht worden gegeven van de significante verschillen, voor wat betreft de respectievelijke milieugevolgen, tussen de te beschrijven alternatieven. Uit dat overzicht moet een meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) worden afgeleid. Voor zover het voorkeursalternatief niet overeenstemt met het MMA, moet dat in het MER gemotiveerd worden. Voor wat betreft de voorgenomen activiteit, zoals beschreven in de Startnotitie, dient in het MER aangegeven te worden in hoeverre en in welke zin financieel-economische argumenten een rol hebben gespeeld bij de uiteindelijke keuze daarvoor.

1. INLEIDING

In 1996 werd door de N.V. Samenwerkende elektriciteit-productiebedrijven (Sep), de enige aandeelhouder van de N.V. Gemeenschappelijke Kernenergiecentrale Nederland (GKN), het voornemen aangekondigd om de elektriciteitsproductie door de kernenergiecentrale Dodewaard (KCD) in 1997 te beëindigen. Op 26 maart 1997 heeft de KCD voor het laatst elektriciteit geproduceerd. Op 26 juni 1997 heeft de directie van de GKN besloten de elektriciteitsproductie per 1 juli 1997 definitief te staken.

De GKN is voornemens de kernenergiecentrale Dodewaard gefaseerd buitenbedrijf te stellen en na een wachttijd te ontmantelen. Voorafgaande aan dit traject van buitenbedrijfstelling en wachttijd en in afwachting van een definitieve ontmanteling zal er, voordat er een vergunning door de Rijksoverheid wordt verleend, eerst een Milieueffectrapport (MER) gemaakt worden. De startnotitie van de GKN vormt het begin van de m.e.r.-procedure.

Bij brief van 10 maart 1998 van de Minister van Economische Zaken, mede namens de Ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Verkeer en Waterstaat en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport^{1]} is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het op te stellen milieueffectrapport inzake de buitenbedrijfstelling en wachttijd voor de Kernenergiecentrale Dodewaard. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant d.d. 11 maart 1998^{2]}.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.^{3]}. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de adviezen, commentaren en opmerkingen^{4]}, die zij in afschrift van het bevoegd gezag heeft ontvangen.

1 Zie bijlage 2.

2 Zie bijlage 2.

3 De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

4 Bijlage 4 geeft een lijst van deze reacties.

2.

PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1

Probleemstelling en algemeen doel

In de probleemstelling moet een exacte omschrijving worden gegeven van het probleem of knelpunt dat door de voorgenomen activiteit wordt opgelost. Deze beschrijving zou gebruikt kunnen worden om te komen tot de formulering van een algemeen doel.

Uit de omschrijving van de probleemstelling en het algemene doel moet - zonder enige onduidelijkheid en terughoudendheid - blijken dat het gaat om de definitieve stillegging en - uiteindelijk - volledige ontmanteling, dan wel in-situ-insluiting van de kernenergiecentrale Dodewaard.

Uit de omschrijving van de probleemstelling zal moeten blijken wat de redenen zijn van de stillegging van de kernenergiecentrale Dodewaard.

2.2

Specifieke doelstellingen

Uit de probleemstelling en het daaraan gekoppelde algemene doel moeten specifieke doelstellingen worden afgeleid die in het bijzonder zijn gericht op (1) milieukwaliteit, (2) gezondheid, (3) veiligheid en (4) afval en reststofverwerking. De specifieke doelstellingen moeten zodanig worden omschreven dat duidelijk wordt welke ruimte deze laten voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstig zijn voor het milieu.

Daarbij dienen de doelen voor zowel de veiligheidsaspecten als de gezondheidsrisico's voor het personeel in de verschillende fasen van de respectievelijke alternatieven van de decommissioning⁵] tot er een Groene-Weide-situatie⁶] is bereikt te worden beschreven, om tot een consistent oordeel omtrent de milieugevolgen in de meest brede zin te kunnen komen. Ook de risico's verbonden aan het transport en de opslag van radioactief afval dienen per alternatief te worden beschreven. Er dient een totaal geïntegreerd overzicht te ontstaan van alle milieu-gezondheids- en veiligheidsaspecten.

5 Dit begrip dient in het MER te worden gedefinieerd.

6 Dit begrip dient in het MER te worden gedefinieerd.

Het doel van de voorgenomen activiteit houdt verband met het veilig beheer over lange(re) termijn van de in de kerncentrale nog aanwezige radioactieve stoffen en -materialen. De doelstelling zal zodanig moeten worden omschreven dat duidelijk is welk (eind)resultaat met de voorgenomen activiteit - of met de alternatieven hiervan - zal moeten worden bereikt. Als de huidige doelstelling niet verder reikt dan de langdurige veilige insluiting van de radioactieve reststoffen op de locatie Dodewaard, dan zal in het MER moeten worden aangegeven welke doelstelling zal worden verbonden aan een eventuele navolgende (en definitieve) fase van de decommissioningsoperatie.

2.3 Besluitvorming

In het MER moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden, emissies e.d.) gelden. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd.

Aangegeven moet worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen (bijvoorbeeld de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)).

De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten eveneens worden aangegeven. Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven⁷⁾ (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de aanvraag van een nieuwe vergunning op grond van de Kernenergiewet (KeW) betreffende de buitenbedrijfstelling en wachttijd van de Kernenergiecentrale Dodewaard.

Tevens dient te worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Daarnaast moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de volledige decommissioning van de KCD te realiseren.

In het MER dient een toereikende doorkijk gegeven te worden van de vervolgactiviteit(en), alsmede de openbaar bestuurlijke en eigen besluitvorming die plaats moet vinden met betrekking tot die vervolgactiviteit(en) en de beleidskaders die daarop van toepassing zijn of mogelijk nog ontwikkeld (moeten) worden. Er moet in het MER aangegeven worden of er sprake zal zijn van (een) vervolgactiviteit(en) waarvoor een eigen MER gemaakt zal worden.

Daarnaast moet zo concreet mogelijk worden aangegeven wat er met de radioactieve reststoffen gaat gebeuren en welke openbaar bestuurlijke besluiten daarvoor nodig zijn.

7 Zie ook hoofdstuk 6 van dit advies.

De Commissie constateert dat de voorgenomen activiteit zich over een lange termijn uitstrekt. Bestaat er voldoende zekerheid dat de wettelijke maatregelen, besluiten en normen die ten grondslag liggen aan de voorgenomen activiteit ook over veertig jaren (en langer) nog van kracht zijn? De Commissie vraagt om aan de onzekerheden die aan zo'n lange termijn zijn verbonden aandacht te besteden.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Het kan zinvol zijn om deze beschrijving te baseren op deelactiviteiten, zoals een eerste fase waarin de splijtstofstaven verwijderd zullen worden en een tweede fase die uiteindelijk moet leiden tot een situatie waarin de bestaande bebouwing afgebroken kan worden c.q. begonnen kan worden met de volledige ontmanteling. Daarbij dient eveneens aandacht te worden besteed aan neven- (de opslag van het radioactief afval) en vervolgactiviteiten (de volledige ontmanteling).

Gezien de uitzonderlijk lange duur van het project zal speciale aandacht geschonken moeten worden aan (de risico's van) de externe gebeurtenissen, die zich gedurende de voorgenomen wachttijd zouden kunnen voordoen. Omdat de voorgenomen activiteit impliceert dat de KCD na afloop van de wachtperiode alsnog wordt ontmanteld, dient in het MER te worden beschreven op welke wijze zal worden verzekerd dat de voor zo'n ontmanteling vereiste technische informatie en deskundigheid aan het einde van de wachtperiode in voldoende mate beschikbaar is.

3.2 Alternatieven

Omdat de alternatieven (in casu snelle ontmanteling, respectievelijk in-situ opslag) qua aanpak en eindresultaat en uitvoeringsduur sterk afwijken van het voorkeursalternatief zal de beschrijving van de alternatieven een onderdeel van het MER dienen te vormen. In de startnotitie lijkt het dat de keuze voor de voorgenomen activiteit (in de Startnotitie wordt aangegeven dat de voorkeur van de

GKN uitgaat naar een wachttijd van circa 40 jaren, voordat tot volledige ontmanteling wordt overgegaan) uiteindelijk is gebaseerd op financieel-economische overwegingen. Er dient in het MER aandacht te worden besteed aan de mogelijke financiële gevolgen van de onzekerheden die zich gedurende de komende veertig jaren op het gebied van (onder andere) radiologische normstellingen, opslagkosten, rentestand, loonkosten et cetera zouden kunnen voordoen.

De Commissie is van mening dat in het MER tenminste twee alternatieven naast het voorkeursalternatief, zoals aangegeven in de Startnotitie, moeten worden beschreven, te weten: 1) buitenbedrijfstelling en volledige ontmanteling op de kortst mogelijke termijn, en 2) buitenbedrijfstelling en "in situ" insluiting voor onbepaald lange termijn.

Om te kunnen komen tot onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met vergelijkbaar detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) is verplicht.

Preventieve maatregelen

Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve maatregelen worden getroffen met betrekking tot gevolgen voor het milieu en de gezondheid van medewerkers en omwonenden.

3.2.1

Nulalternatief

Naar de mening van de Commissie is er geen reëel nulalternatief, omdat het uiteindelijke einddoel (= de volledige afbraak van de KCD, ook wel getypeerd als de "Groene Weide") alleen gerealiseerd kan worden door het toestaan van de in de Startnotitie genoemde activiteiten.

Derhalve kan volstaan worden met het beschrijven van de bestaande milieusituatie.

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten concreet worden gemaakt door vergelijking met deze referentie.

3.2.2

Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet:

- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

De Commissie adviseert bij het ontwikkelen van het MMA een 'actieve' aanpak te volgen. Hiermee wordt bedoeld, dat toepassing van de beste bestaande mogelijkheden voor milieubescherming en -verbetering bij de ontwikkeling van dit alternatief als uitgangspunt wordt genomen.

Bij het ontwikkelen van het MMA dienen ook realistische inschattingen te worden gemaakt van mogelijke technische ontwikkelingen in de toekomst en de invloed daarvan op de keuze als MMA.

Mede naar aanleiding van het MMA moet in het MER expliciet worden aangegeven wat het uiteindelijke **voorkeursalternatief** is (geworden).

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Bij de beschrijving hiervan moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat tenminste de locatie van de huidige Kernenergiecentrale Dodewaard inclusief alle bijbehorende terreinen en voorts haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, geluid, et cetera) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals eventuele natuurgebieden in de nabije omgeving of (delen van) de Ecologische Hoofdstructuur. Ook aan de nevenactiviteiten, zoals het transport en de opslag van het radioactief afval, moet aandacht worden besteed.

5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

De milieugevolgen moeten per alternatief, dan wel variant, afzonderlijk, helder en eenduidig beschreven worden, opdat deze beschrijvingen bruikbaar zijn voor het maken van bestuurlijke afwegingen (zie hoofdstuk 6).

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- per milieugevolg moet worden beschreven of het omkeerbaar is;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld het uiteindelijke einddoel "De Groene Weide");
- behalve directe effecten moeten ook afgeleide effecten worden beschreven zoals bijvoorbeeld het tijdelijk opslaan van radioactief materiaal, het sorteren en verpakken van het afval - op locatie? - of het transport en de opslag van het radioactief afval;
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten die per alternatief verschillen of aan die welke de gestelde wettelijke normen zouden kunnen overschrijden;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd.

De Commissie vraagt in dit MER om met name aandacht te besteden aan een beschrijving van:

- de milieugevolgen, inclusief gezondheidsrisico's van een snelle definitieve ontmanteling op de kortst mogelijke termijn en voor een in situ-insluiting voor onbepaalde tijd;
- de milieugevolgen, inclusief gezondheidsrisico's, van een veilige insluiting en een wachttijd van circa 40 jaren (onder andere met behoud van de noodzakelijke kennis);
- het transport en de opslag van het radioactief afval dat tijdens het gehele proces van decommissioning zal ontstaan.

Met betrekking tot de levende natuur dient zo veel mogelijk inzicht te worden verschaft in:

- de huidige en toekomstige ecologische systemen en relaties;

- de huidige en toekomstige landschapselementen die de ecologische relaties bevorderen of die barrières opleveren voor deze relaties;
- de (toekomstige) aanwezigheid van flora en fauna.

Bij de levende natuur gaat het met name om het beantwoorden van de centrale vraag: in hoeverre kan in de uiteindelijke eindsituatie ("De Groene Weide") het huidige KCD-terrein weer volledig onderdeel gaan uitmaken van de natuur en het landschap in de directe omgeving?

De Commissie wil graag, indien mogelijk, een globaal overzicht in het MER zien, waarin de verschillende alternatieven op hun maatschappelijke belevingsaspecten^{8]} worden beschreven en vergeleken.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7,10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie van de bestaande toestand worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve (milieu)effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven significant verschillen. De vergelijkingen moeten zo mogelijk op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

In het MER dient te worden aangegeven wat de invloed is geweest van de kosten op de keuze van de voorgenomen activiteit. Een overzicht van de kosten per alternatief moet in het MER worden opgenomen.

De Commissie wil graag een overzicht krijgen van vergelijkbare activiteiten in het buitenland, welke argumenten daarbij een rol hebben gespeeld en tot welke oplossingen men is gekomen^{9]}.

De vergelijking van de verschillende alternatieven, inclusief de voorgenomen activiteit, moet leiden tot een expliciete en beargumenteerde keuze voor het zogenaamde **voorkeursalternatief**.

8 Hierbij moeten ook de inspraakreacties worden betrokken (bijlage 4).

9 Deze gegevens kunnen in een bijlage van het MER verwerkt worden.

7.

LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Aan de verwachtingen en voorspellingen over een periode van veertig jaren zijn per definitie de nodige onzekerheden (=leemten) verbonden. Welke verwachtingen zijn dit en welke leemten in kennis kunnen hierbij van belang zijn?

In hoeverre zal er sprake zijn van bestuurlijke (eigen en openbaar) onzekerheid, met name in geval van opvolging van rechtspersoon. Wat zijn de eventuele consequenties van een opvolging door een nieuwe c.q. andere rechtspersoon bijvoorbeeld met betrekking tot onbedoelde verwaarlozing.

Waar zal het radioactief afval naar toe moeten worden gebracht en in hoeverre valt een definitieve opslag contractueel te regelen? Welke leemten in kennis zijn er op dit punt?

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie.

8. EVALUATIE- EN MONITORINGPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het verdient aanbeveling, dat de N.V. GKN in het MER reeds een aanzet tot een evaluatie en monitoringprogramma voor het wettelijk onderzoek¹⁰⁾ geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspelingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

In het evaluatie- en monitoringprogramma zal niet alleen moeten worden ingegaan op de vraag hoe de technische en radiologische toestand van de centrale gedurende de wachttijd wordt vastgesteld en geëvalueerd c.q. bewaakt. Ook zal aandacht moeten worden besteed aan hoe de beschikbaarheid van de voor de volledige ontmanteling benodigde technische informatie en kennis wordt geëvalueerd en bewaakt.

In het bijzonder moet beoordeeld worden welke omstandigheden c.q. aangrijpingspunten aanwezig moeten zijn om de decommissioning eventueel te verleggen (versnellen dan wel vertragen). Is het mogelijk om eventueel tussentijds in te grijpen? Welke voorwaarden zijn daarbij noodzakelijk met betrekking tot:

- beleid (eigen en openbaar)
- bestuur (eigen en openbaar)
- gezondheid c.q. milieu
- financiën?

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht moet in het MER besteed worden aan de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- vanwege de bij dit proces zo belangrijke **publieksfunctie van het MER** bijzondere aandacht te schenken aan de leesbaarheid van het MER. De Commissie adviseert om de tekst van het MER vooral voor niet-deskundigen zo toegankelijk mogelijk alsmede beknopt te houden en om de meer technische informatie in de bijlagen bij het MER te verwerken;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10 Zie hierboven art. 7.39 van de Wet milieubeheer.

10.

SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *“een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven.”*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom extra aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de verschillende alternatieven inclusief het voorkeursalternatief;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het MMA en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis;
- een beknopte weergave van het Evaluatie- en Monitoringprogramma.

BIJLAGEN

bij het Advies voor richtlijnen
voor het milieueffectrapport
Buitenbedrijfstelling Kern-
energiecentrale Dodewaard

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 10 maart 1998 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

		Ministerie van Economische Zaken	
		Commissie voor de milieu-effectrapportage	
Aan Commissie voor de milieu- effectrapportage Postbus 2345 3500 GH Utrecht		ingekomen : 12 MAART 1998 nummer : 386-98 dossier : 937-19/m 3 kopie naar : Sc/pres/bibl/Pi	
Datum : 10 MAART 1998		Uw kenmerk : Ons kenmerk : E/EE/KK/98016590 Bijlage(n) : 3	
Onderwerp: Startnotitie voor een MER inzake buiten bedrijfstelling en wachttijd voor de Kernenergiecentrale Dodewaard			
Hierbij zend ik u, mede namens de Ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Verkeer en Waterstaat en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, drie exemplaren van de startnotitie MER ten aanzien van de voorgenomen buiten bedrijfstelling en wachttijd voor de Kernenergiecentrale Dodewaard. Deze startnotitie gedateerd 19 november 1997, is mij toegezonden door N.V. Gemeenschappelijke Kernenergiecentrale Nederland en door mij op 21 november 1997 ontvangen. In de startnotitie is in de Inleiding (bladzijden 3 en 4) aangegeven op welke overwegingen tot het uitvoeren van een MER is besloten. Ik verzoek u, conform artikel 7.14 Wet milieubeheer, mij te adviseren over de op te stellen richtlijnen voor het milieu-effectrapport ter zake. De coördinatie namens het bevoegd gezag wordt dezerzijds verricht door drs. L. Broere, telefoon 070-3796492. De Minister van Economische Zaken, voor deze: drs. J.W. Weehuizen directeur Elektriciteit			
Bezoekadres Bezuidenhoutseweg 20		Doorkiesnummer (070) 379 64 92	
Hoofdkantoor Bezuidenhoutseweg 30 Postbus 20101 2500 EC 's-Gravenhage		Telefax (070) 379 78 41 X-400 adres S = EZPOST/C = NL/A = 400NET/P = MIN EZ Internetadres ezpost@mines.nl Telefax (070) 347 40 81 Telefax 31099 ecza nl Telegramadres ecza gv	
Verzoeken bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden			

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant nr.48 d.d. 11 maart 1998

Kennisgeving Kernenergiewet

De Minister van Economische Zaken maakt mede namens het mede-bevoegd gezag bij de onderstaande vergunningverlening het volgende bekend:

Op 21 november 1997 is van N.V. Gemeenschappelijke Kernenergiecentrale Nederland (GKN) een startnotitie voor de milieu-effectrapportage ontvangen ten aanzien van voorgenomen activiteiten met betrekking tot de

Kernenergiecentrale Dodewaard

gelegen aan de Waalbandijk 112a te Dodewaard.

Nadat de elektriciteitsproductie al eerder was stilgelegd heeft de directie van GKN besloten de elektriciteitsproductie per 1 juli 1997 definitief te staken. Met als doel een uiteindelijke ontmanteling is GKN begonnen de kernenergiecentrale in de periode 1997 - 2000 gefaseerd uit bedrijf te nemen.

Met de activiteiten die verbonden zullen zijn met het uit bedrijf nemen en het vervolgens buiten bedrijf stellen van de centrale en de daaropvolgende wachttijd verdwijnt het overgrote deel van de in de kernenergiecentrale aanwezige radioactiviteit. In de periode vanaf 2000 zullen naast het buiten bedrijf stellen ook bouwkundige voorzieningen worden getroffen en nieuwe systemen worden aangelegd ten behoeve van de veilige insluiting van de centrale tijdens de door GKN voorziene wachttijd van veertig jaar. Voor deze activiteiten is een wijziging van de vergunning op grond van artikel 15 van de Kernenergiewet nodig en bestaat het voornemen ook de vergunning voor de lozing van afvalwater te actualiseren. Voor deze vergunningsbesluiten wordt een milieu-effectrapportage (MER) opgesteld.

Procedure

Met deze kennisgeving is de procedure voor milieu-effectrapportage gestart. Binnen dertien weken zullen, door de ministers die deel uit maken van het bevoegd gezag in deze aangelegenheid, richtlijnen worden vastgesteld waaraan het milieu-effectrapport moet voldoen.

Voor de vaststelling van de richtlijnen is er voor een ieder de mogelijkheid van inspraak en wordt een advies voor de richtlijnen opgesteld door de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

Inzage startnotitie MER

De startnotitie ligt vanaf 11 maart 1998 op werkdagen ter inzage op de volgende plaatsen;

- de bibliotheek van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Rijnstraat 8 te Den Haag*
- de bibliotheek van de provincie Gelderland, Huis der Provincie, Markt 11 te Arnhem.**
- het inlichtingenbureau van de openbare bibliotheek Arnhem, Koningsstraat 26 te Arnhem***
- het gemeentehuis te Dodewaard ****

Openingstijden:

* Op woensdag gesloten, overige dagen van 9.30 tot 16.00 uur.

** Dagelijks van 8.30 tot 16.30 uur.

*** Maandag van 13.00 tot 21.00 uur, dinsdag en donderdag van 10.00 tot 21.00 uur, woensdag en vrijdag van 10.00 uur tot 18.00 uur.

**** dagelijks van 8.30 uur tot 12.00 uur, maandag tevens van 18.00 uur tot 19.30 uur.

Inspraak

Iedereen is in de gelegenheid om tot en met 8 april 1998 een schriftelijke reactie in te dienen ten aanzien van de startnotitie in relatie tot de op te stellen richtlijnen. Deze reactie dient, onder vermelding van 'startnotitie MER Dodewaard', ingediend te worden bij: Ministerie van Economische Zaken, Directoraat -Generaal voor Energie, Postbus 20101, 2500 EC 's-Gravenhage.

Ministerie van Economische Zaken

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: N.V. Gemeenschappelijke Kernenergiecentrale Nederland (GKN)

Bevoegd gezag: de Minister van Economische Zaken, de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Besluit: Nieuwe vergunning op grond van de Kernenergiewet (Kew) voor de buitenbedrijfstelling en wachttijd

Categorie Besluit m.e.r.: C 22.3 (nieuw) van het Ontwerp Wijziging van het Besluit m.e.r. 1994

Activiteit: Buitenbedrijfstelling en wachttijd Kernenergiecentrale Dodewaard (KCD)

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 11 maart 1998

richtlijnenadvies uitgebracht op: 13 mei 1998

Bijzonderheden: De Commissie heeft in het richtlijnenadvies gevraagd om naast het voorkeurs-alternatief, zijnde een wachttijd van 40 jaren en daarna de volledige ontmanteling, twee alternatieven nader uit te werken, te weten 1) een buitenbedrijfstelling en volledige ontmanteling op de kortst mogelijke termijn en 2) een buitenbedrijfstelling en in-situ-insluiting voor onbepaald lange termijn. De uiteindelijke afweging, op grond van milieugevolgen, moet minimaal op basis van deze drie alternatieven plaatsvinden.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. ir. J.J.T.M. Geerards (voorzitter)

ir. Chr J. Huyskens

ir. R.J. Swanenburg de Veye

prof. dr. J.H.W. de Wit

Secretaris van de werkgroep: mr. S. Pieters.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	980406	J. van der Veen	Delft	980417
2.	980406	Toekomst en Opbouw Federatie (J. van der Veen)	Delft	980417
3.	980406	Toekomst en Opbouwvereniging Orion Alfa (J. van der Veen)	Delft	980417
4.	980306	W.P. van Drünen en Th.J. van Poll	Zetten	980417

